

Unga vuxna med psykisk ohälsa

- Analys av inkomna klagomål till
Patientnämnden Dalarna 2022

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Bakgrund.....	4
2. Syfte	4
3. Metod	4
4. Resultat	4
4.1 Unga vuxna.....	4
Kön/ålder	5
Verksamhetsområde/kön	5
4.2 Unga vuxna med Psykisk Ohälsa	5
Verksamhetsområde/kön	6
Huvudproblem.....	7
Huvudproblem/KÖN	7
Huvudproblem Vård och behandling	8
Huvudproblem Resultat.....	9
Huvudproblem Kommunikation.....	9
Huvudproblem Tillgänglighet	9
Huvudproblem Vårdansvar och organisation.....	9
Övriga huvudproblem.....	10
5. Analys och reflektioner.....	10
6. Patienters och närståendes förbättringsförslag.....	12

Sammanfattning

Patientnämnderna ska bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården genom att årligen analysera inkomna klagomål. Analys av patientnämndsärenden ska resultera i en rapport som varje år ska överlämnas till IVO. Föreliggande rapport avser analys av inkommande synpunkter och klagomål som avser unga vuxna i ålder 18-29 år med psykisk ohälsa.

Syftet med analysen är att klagomålen ska bidra till kvalitetsutveckling, hög patientsäkerhet och till att verksamheterna inom hälso- och sjukvården anpassas för att tillgodose de behov och förutsättningar som patienter har.

Under år 2022 inkom totalt 979 synpunkter och klagomål till Patientnämnden Region Dalarna. Totalt antal ärenden som avser unga vuxna i ålder 18-29 år var 104 ärenden. Av dessa 104 ärenden bedömdes 45 (43%) ha koppling till psykisk ohälsa. Kvinnor anmälde flest ärenden i gruppen unga vuxna med psykisk ohälsa, kvinnor stod för 32 ärenden och män för 13 ärenden.

Synpunkterna avser vanligast psykiatrisk specialistvård med 24 ärenden. Generellt avser synpunkterna huvudproblemen Vård och behandling samt Kommunikation. Inom delproblem Behandling hade anmälarna förväntningar inför besök i vården på specifik behandling och som sedan blev en annan behandling utan förklaring varför. Delproblem Delaktighet till vården var bristande i sex ärenden, exempel på synpunkter var att behandling ändrats utan att patienten informerats om det.

Inom psykiatrisk specialistvård kommer personalen att genomgå en utbildning, NECT (Narrative Enhancement and Cognitive Therapy) en behandlingsmetod för att lära sig att upptäcka och hantera självstigma.

1. Bakgrund

Patientnämnderna bedriver lagreglerad verksamhet med uppdrag att ta emot klagomål och synpunkter från patienter och närstående avseende offentligt finansierad hälso- och sjukvård i regioner och kommuner samt viss tandvård. Utifrån synpunkter och klagomål ska patientnämnderna bidra till kvalitetsutveckling, hög patientsäkerhet och till att verksamheterna inom hälso- och sjukvården anpassas efter patienternas behov och förutsättningar. Patientnämnderna ska årligen analysera inkomna klagomål och synpunkter samt uppmärksamma regioner och kommuner på riskområden och hinder för utveckling av vården.¹

Analysen ska, tillsammans med en redogörelse över patientnämndsverksamheten, årligen lämnas över till IVO.² IVO har en skyldighet att systematiskt tillvarata information som patientnämnderna lämnar, information från patienter ska bland annat användas som underlag för tillsynernas inriktning.³

Patientnämnderna och IVO beslutar gemensamt om ett särskilt fokusområde per år. Denna rapport innehåller patientnämndens analys av ärenden som rör detta fokusområde.

2. Syfte

Syftet med årets analys är att belysa klagomål och synpunkter rörande unga vuxna som söker vård för psykisk ohälsa⁴ vilka patientnämnden tagit emot under 2022.

3. Metod

Patientnämnden i Dalarna har under år 2022 märkt upp klagomål och synpunkter som på något sätt berör vården av unga vuxna med psykisk ohälsa i åldern 18-29 år. År 2022 har det inkommit 45 ärenden som på något sätt berör vården av unga vuxna med psykisk ohälsa.

4. Resultat

4.1 UNGA VUXNA

Under år 2022 har totalt 104 ärenden inkommit avseende unga vuxna i åldern 18-29 år, varav 45 ärenden bedömdes ingå i gruppen unga vuxna med psykisk ohälsa.

¹ 3 § Lag (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården

² 7 § Lag (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården

³ 7 kap 6 § Patientsäkerhetslag (2010:659)

⁴ De klagomål och synpunkter som har analyserats rör personer som sökt hjälp för allt från lättare psykiska besvär som ångest och nedstämdhet till allvarigare psykiska tillstånd. Även ärenden som rör annan vård inom den psykiatriska vården, som neuropsykiatriska diagnoser, ingår i analysen.

KÖN/ÅLDER

Av totalt 104 ärenden så var det 72 som inkommit från kvinnor, 31 ärenden från män samt ett ärende där uppgift saknas. Inom åldersgruppen 18-29 år är det en jämn fördelning av ärenden.

VERKSAMHETSOMRÅDE/KÖN

Flest ärenden inkom till psykiatrisk specialistvård vilket var totalt 41 ärenden, följt av somatisk specialistvård som hade 29 ärenden. Såväl kvinnor som män har flest synpunkter riktade till psykiatrisk specialistvård, se diagram nedan.

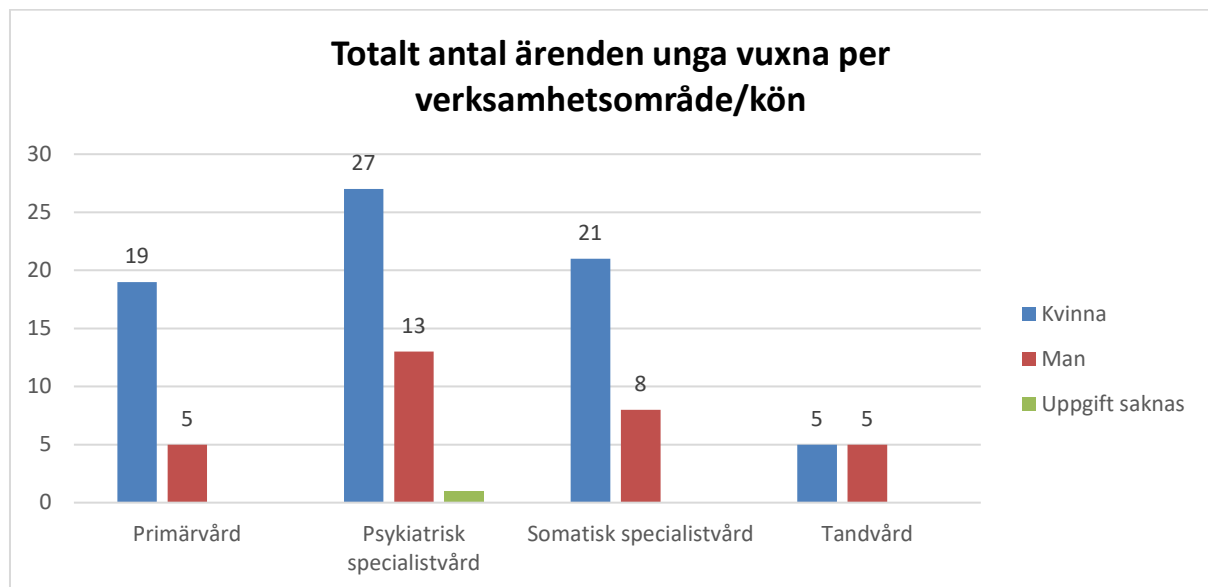

Diagram 1. Totalt antal ärenden unga vuxna per verksamhetsområde/kön.

4.2 UNGA VUXNA MED PSYKISK OHÄLSA

Av totalt 104 ärenden inkom 41 ärenden till Psykiatrisk specialistvård varav 34 handlade om psykisk ohälsa, 29 ärenden till Somatisk specialistvård varav 6 psykisk ohälsa, 24 ärenden till Primärvård varav 5 psykisk ohälsa samt 10 ärenden till Tandvård där inga ärenden berörde psykisk ohälsa. se diagram nedan.

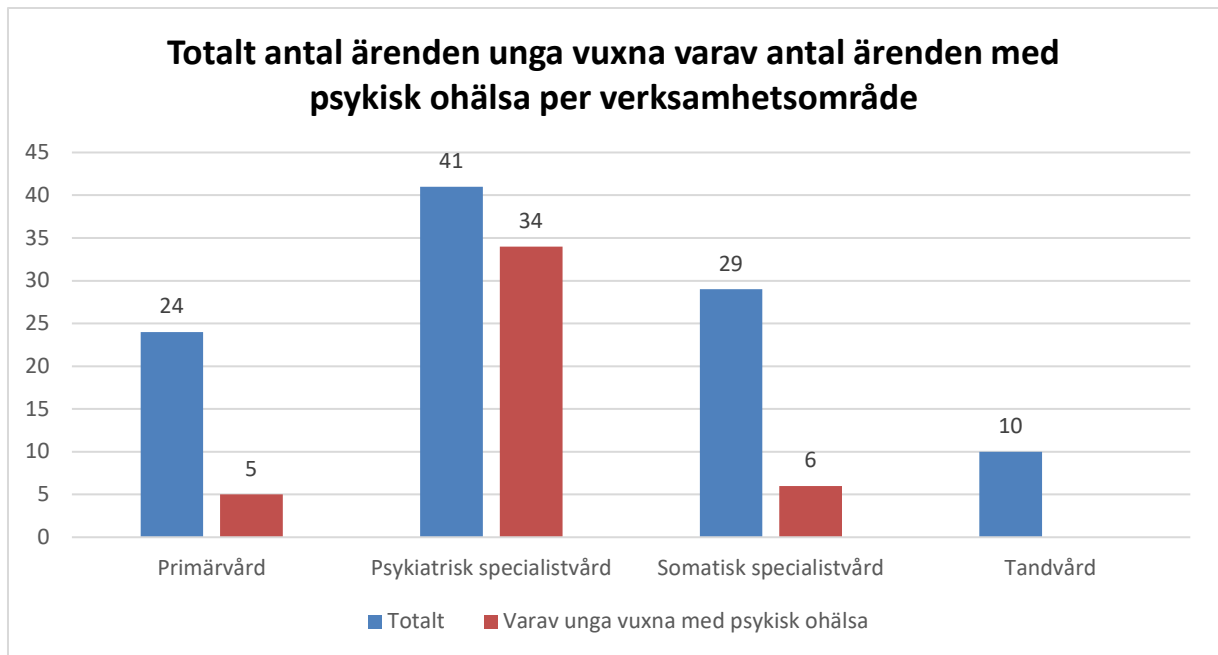

Diagram 2. Totalt antal ärenden unga vuxna varav antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per verksamhetsområde

VERKSAMHETSOMRÅDE/KÖN

Gruppen unga vuxna med psykisk ohälsa hade 45 ärenden, av dessa var 34 inom verksamhetsområde Psykiatrisk specialistvård, 6 ärenden inom Somatisk specialistvård och 5 ärenden inom Primärvård. Kvinnor står för flest ärenden 32 (71,1%) och män för 13 (28,9%) ärenden, se diagram nedan.

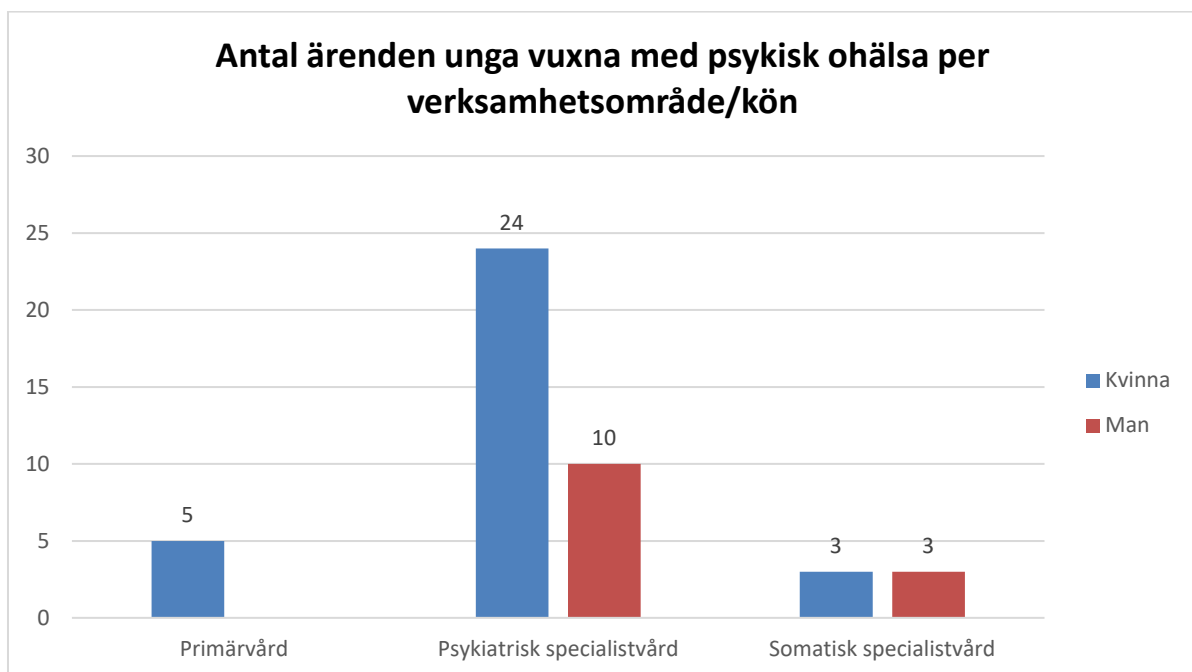

Diagram 3. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per verksamhetsområde/kön.

HUVUDPROBLEM

Vård och behandling har angetts som huvudproblem i 22 ärenden, Kommunikation står för 13 ärenden. Några få ärenden har huvudproblem Dokumentation och sekretess, Tillgänglighet, Vårdansvar och organisation och Administrativ hantering, se diagram nedan.

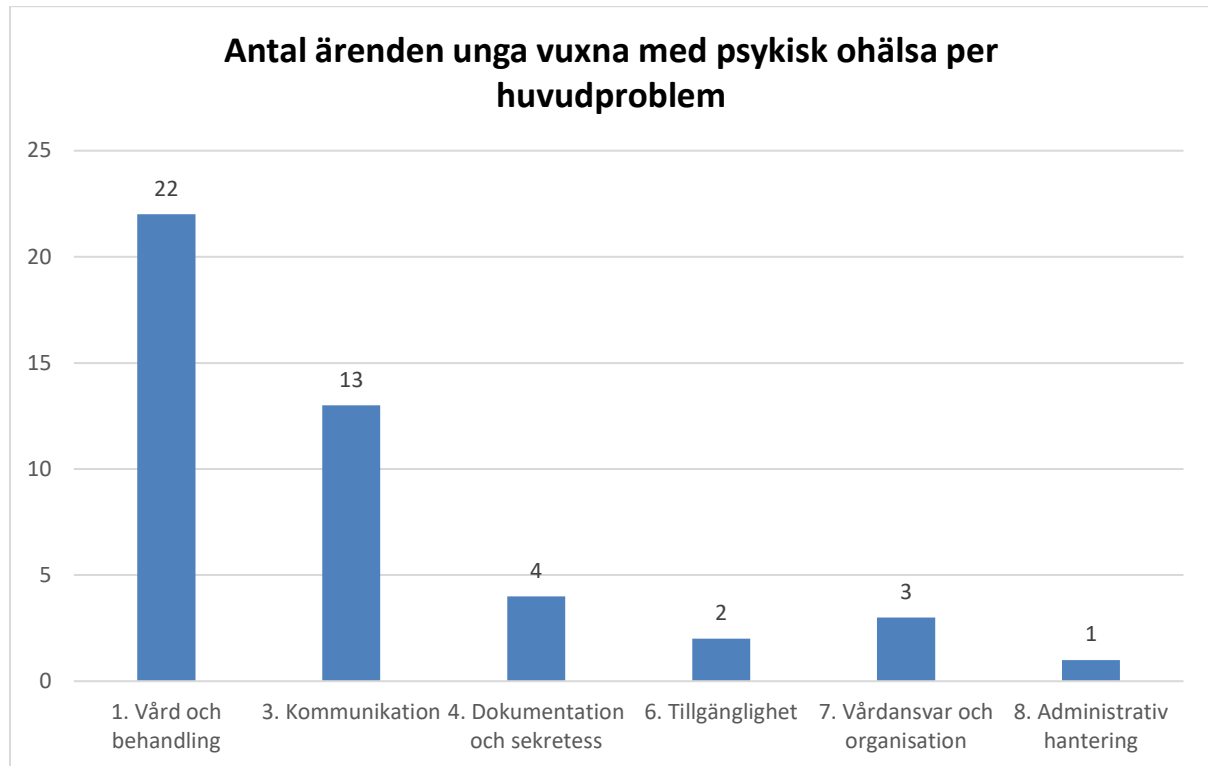

Diagram 4. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per huvudproblem.

HUVUDPROBLEM/KÖN

Analys av procentuell fördelning av ärenden uppdelat i kvinnor och män så var störst andel ärenden för huvudproblem, Vård och behandling där kvinnor hade 54 % och män 47 %. Huvudproblem Kommunikation hade män 38 % och kvinnor 25 %, övriga huvudproblem var andelen för Dokumentation 13 %, Tillgänglighet 6 % och Vårdansvar och organisation 9 % för kvinnor och 8 % Administrativ hantering för män, se diagram nedan.

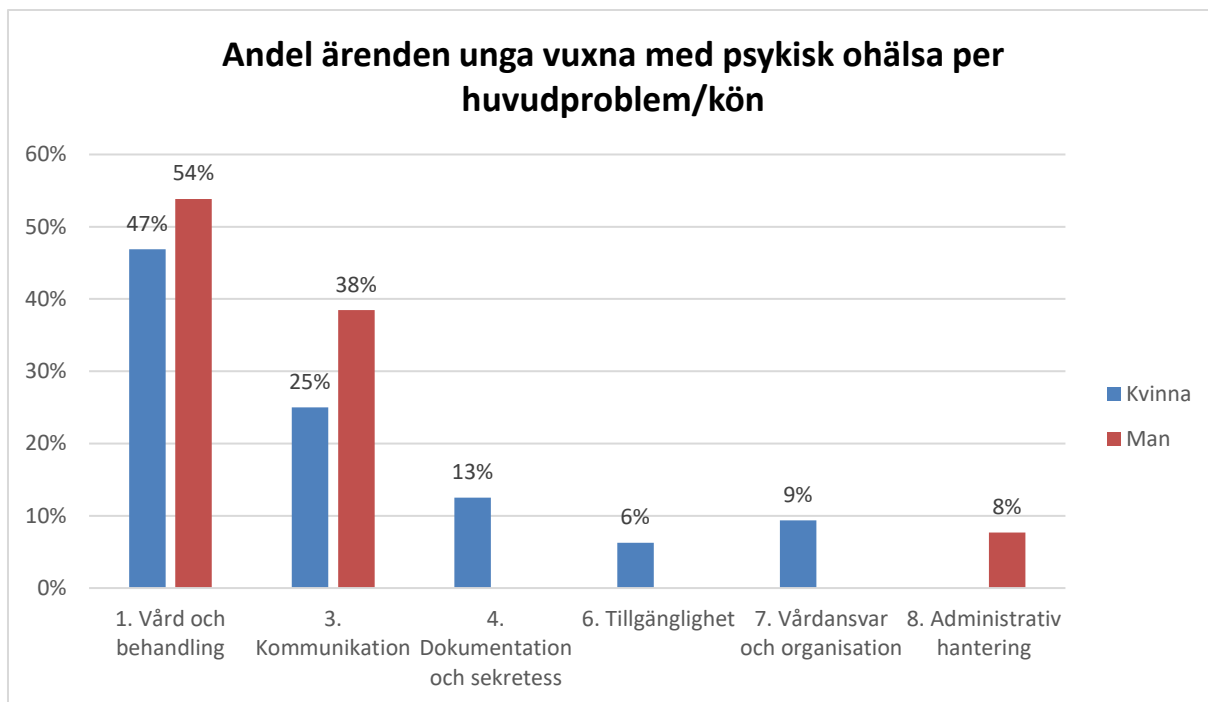

Diagram 5. Andel ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per huvudproblem/kön

HUVUDPROBLEM VÅRD OCH BEHANDLING

Inom huvudproblem Vård och behandling fanns det 22 ärenden där flest handlar om delproblem Behandling. Flera ärenden gäller patienter/närstående som upplever att de inte får den behandling som de önskar, exempelvis en patient som förväntar sig att hen får samtalsbehandling och istället får behandling med läkemedel. Åtta ärenden har synpunkter på delproblem Undersökning/bedömning, exempel på ärende är patienter som har varit på en första bedömning och upplever att besöket inte blev som de förväntat sig, se diagram nedan. Psykiatrisk specialistvård stod för 12 ärenden, två gällde primärvård och ett somatisk specialistvård. Tio ärenden var anmälda från kvinnor och fem av män.

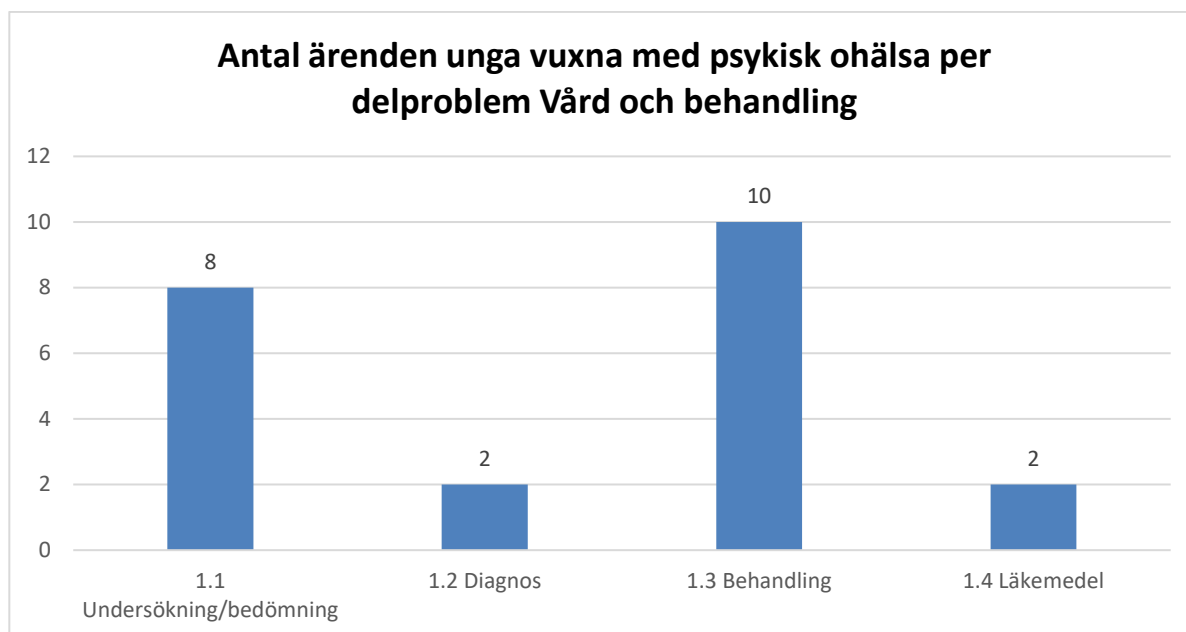

Diagram 6. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per delproblem Vård och behandling.

HUVUDPROBLEM RESULTAT

Inga ärenden gällde huvudproblem Resultat

HUVUDPROBLEM KOMMUNIKATION

Huvudproblem Kommunikation hade 13 ärenden, av dem var det sex som handlade om delproblem Delaktighet och fyra ärenden gällde Bemötande, se diagram nedan. Exempel på synpunkt gällande Delaktighet var en patient som inte informerats om ändrad läkemedelsdos. Ett annat exempel var en patient som upplevde att hen ej blev lyssnad till och känslan av att hen behandlades med tvång. Psykiatrisk specialistvård hade nio ärenden och somatisk specialistvård fyra ärenden. Män har inkommit med fem ärenden gällande kommunikation och kvinnor åtta ärenden.

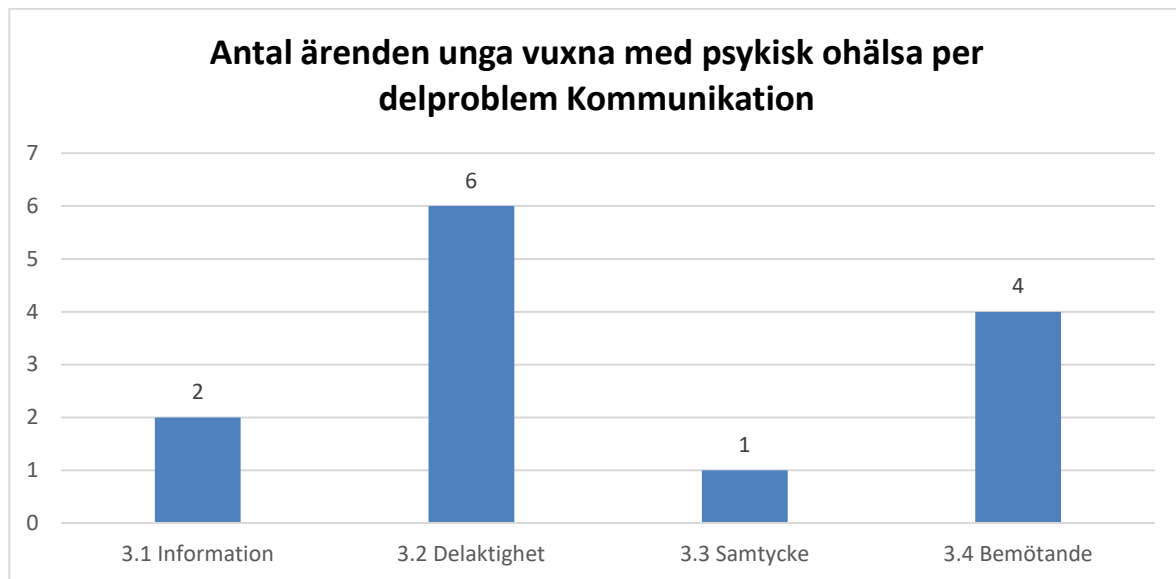

Diagram 7. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per delproblem Kommunikation.

HUVUDPROBLEM TILLGÄNGLIGHET

Två ärenden har inkommit som gällde delproblem Väntetider i vården. Ärendena var riktade till psykiatrisk specialistvård och kom från kvinnor.

HUVUDPROBLEM VÅRDANSVAR OCH ORGANISATION

Ärenden inom huvudproblem Vårdansvar och organisation var tre. Två ärenden gällde delproblem Vårdflöde/processer och det gällde patienter där specialistvården hänvisar till primärvården som i sin tur hänvisar tillbaka till specialistvården. Fast vårdkontakt har saknats och anledningen var att vårdpersonal har slutat, se diagram nedan. Två ärende var till psykiatrisk specialistvård varav ett ärende även var till primärvård. Ärendena kom från två kvinnor.

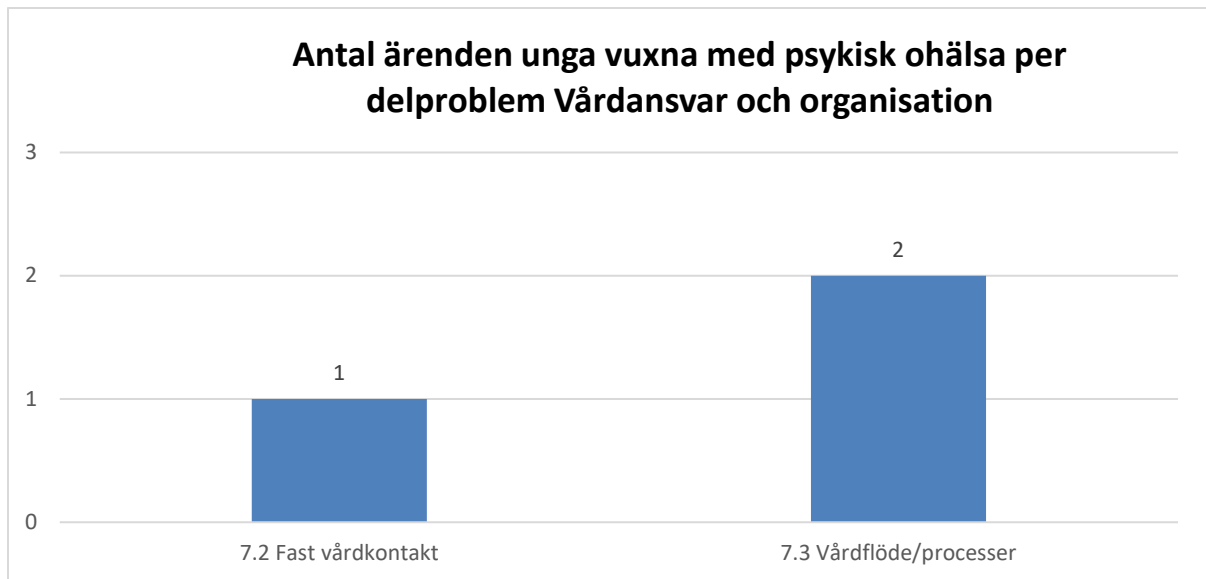

Diagram 8. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa per delproblem Vårdansvar och organisation.

ÖVRIGA HUVUDPROBLEM

Ärenden som gällde huvudproblem Dokumentation och sekretess var fyra. Två ärenden handlade om delproblem Patientjournalen och två om Bruten sekretess/datainträång, se diagram nedan. Av de fyra ärendena var två till psykiatrisk specialistvård, ett till primärvård och ett till somatisk specialistvård. Samtliga ärenden inkom från kvinnor. Inom huvudproblem Administrativ hantering var det ett ärende som gällde delproblem Intyg, se diagram nedan. Ärendet var till Psykiatrisk specialistvård och från en man.

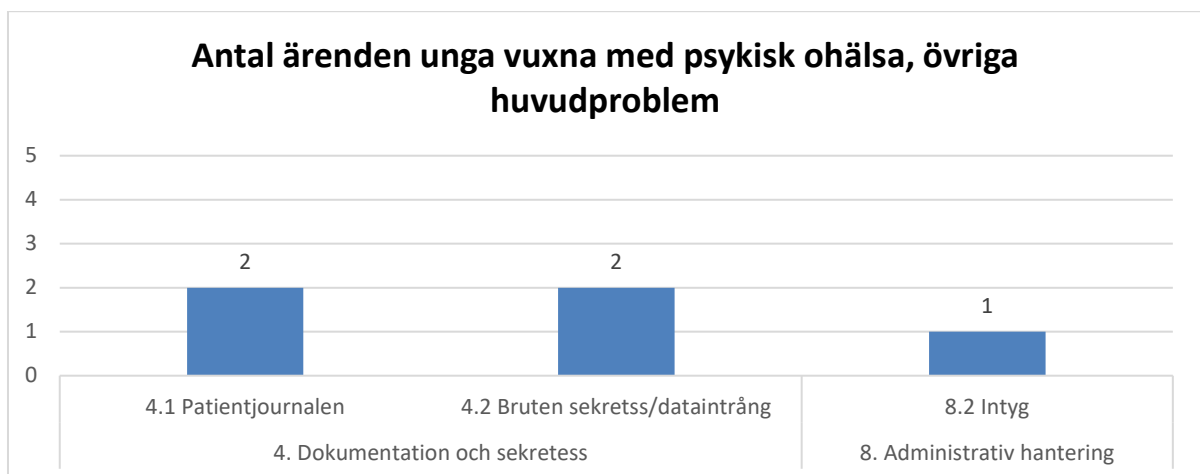

Diagram 9. Antal ärenden unga vuxna med psykisk ohälsa övriga huvudproblem.

5. Analys och reflektioner

Av de 45 ärenden som inkommit till patientnämnden gällande unga vuxna med psykisk ohälsa så står kvinnor för 71,1% av ärendena och resterande från män 28,9%. Patienterna är jämt fördelade i åldersgruppen 18-29 år. Vid tidigare rapport av barn med psykisk ohälsa 2021, visade det sig att övervägande pojkar i ålder 3-12 år haft ärenden och i åldersgruppen 13-17 år var det tvärtom med ärenden främst från flickor. Mönstret fortsätter i denna rapport med fler

kvinnor i högre åldersgrupp som har synpunkter kopplat till psykisk ohälsa. En förklaring kanske kan vara att det finns en större acceptans att söka vård för psykisk ohälsa som kvinna.

Närstående har anmält sju ärenden och resterande 38 är anmält av patienten. Patienter och närstående har synpunkter på att de inte blir lyssnade till i 29 ärenden. Av dessa är det 24 ärenden som psykiatrisk specialistvård står för. Vården svarar i flera ärenden att vikten av ett gott bemötande är självklart i vården och att detta är ett återkommande ämne på möten i personalgrupper. Anledningen till att det är så många som upplever att de inte är delaktiga och att vårdpersonalen inte lyssnar på patienter/närstående inom gruppen unga vuxna kan vara att unga idag ofta har stora förväntningar på vården. De är pålästa om vilka olika behandlingar som finns och har förväntningar på att erbjudas något mer än vad vården kan erbjuda. Inom psykiatrisk specialistvård är bemanning ett problem, många avslutar sin anställning och det är svårt att rekrytera nya medarbetare.

De ärenden där anmälaren nämner att hen gjort ett suicidförsök har anmälaren synpunkter på bemötandet från personalen, en anmälare upplevde att personalen var arg på hen efter att hen gjort ett försök att ta sitt liv. Ett annat ärende beskriver att hen blev utskriven trots att hen uttryckt risk för att göra fler försök att ta sitt liv. Anhörig har gjort en anmälan och även där uttryckt oro för att patienten efter utskrivning ska göra fler försök att ta sitt liv.

Varje dag dör fyra människor i Sverige på grund av suicid. I Dalarna tar ungefär 50 personer sitt liv per år och merparten är män, medan fler kvinnor gör generellt fler suicidförsök.

Region Dalarna har tagit fram en strategi för suicidprevention. Syftet med strategin är:

- att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete med psykisk hälsa med ett gemensamt ansvarstagande inom Hälso- och sjukvården
- att tydliggöra Region Dalarnas ansvar
- att bidra till ett ökat engagemang för suicidprevention
- verka för att de nationella strategiska åtgärdsområdena uppfylls genom en bred samverkan
- att öka medvetenheten om riskgrupper och bakgrundsfaktorer till suicid

En återkommande synpunkt från anmälare är att de upplever att de hänvisas fram och tillbaka mellan psykiatrisk specialistvård och primärvård. Vården beskriver i några ärenden att ett samarbete mellan psykiatri och primärvård är under utredning och rutiner och riktlinjer kommer att arbetas fram för att tydliggöra ansvarsområde för specialistvården respektive primärvården.

Övergång mellan BUP och Vuxenpsykiatri nämns i två ärenden, där anmälarna önskar bättre kommunikation mellan vårdgivarna. Synpunkterna gäller uppföljning av läkemedelsbehandling och förskrivning av läkemedel.

Få ärenden inkom som gällde delproblem Väntetider i vården. Vid genomläsning av alla ärenden visar det sig att det finns fler synpunkter gällande tillgänglighet även om ärendet är kategoriserat på ett annat huvudproblem. Ett ärende kan endast ha ett huvudproblem och då väljs det område som känns mest problematiskt.

Inom psykiatrisk specialistvård i Region Dalarna kommer personalen att genomgå utbildning, NECT (Narrative Enhancement and Cognitive Therapy) en behandlingsmetod för att lära sig att upptäcka och hantera självstigma.

Informationsmaterial om appen ”Ung i Dalarna” har skickats till skolor och vårdcentraler i Dalarna, appen är ett komplement till de fysiska mottagningarna som finns i länet. Onlinemottagningen vänder sig till unga mellan 13 och 25 år. Det är ett enkelt sätt för de unga att söka hjälp och stöd med frågor om kroppen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Dalarna har tagit beslut angående en omorganisation av såväl barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. Förslaget innebär ett bättre nyttjande av lokaler och personalresurser. Till omorganisationen ingår även en stor utbildningssatsning för all personal och rekrytering för att anställa fler inom psykiatrisk specialistvård.

6.Patienters och närståendes förbättringsförslag

Förslag på förbättring som inkommit från anmälare är bättre kontakt mellan olika vårdenheter. Förslagen gäller inom olika vårdenheter för psykiatrisk specialistvård, mellan barn och ungdom vid övergång till vuxenpsykiatri och mellan primärvård och psykiatrisk specialistvård.